

NORGES HØYESTERETT

Den 5. november 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-01864-A, (sak nr. 2004/1422), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jenny Pedersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem:** Saken gjelder straffutmåling for bruk av falske pengesedler, jf. straffeloven § 176 første ledd.
- (2) A ble av Statsadvokaten i Nordland den 5. september 2003 satt under tiltale ved Rana tingrett for overtredelse av straffeloven § 174 første ledd. Etter gjerningsbeskrivelsen hadde han og to medtiltalte – B og C – kopiert opp flere 100-kronesedler i hensikt å utgi og/eller bruke dem.
- (3) Subsidiært var det tatt ut tiltale etter straffeloven § 176 første ledd, der gjerningsbeskrivelsen gikk ut på at A hadde vekslet inn og/eller brukt de falske sedlene.
- (4) Ved Rana tingretts dom av 23. januar 2004 ble de tiltalte dømt i samsvar med den prinsipale tiltalebeslutning. Straffen for A ble fastsatt til tre års fengsel, hvorav to år og seks måneder ble gjort betinget.
- (5) Etter de domfeltes anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet ble A ved Hålogaland lagmannsretts dom 31. august 2004 domfelt i samsvar med den subsidiære tiltalebeslutningen.
- (6) For As del hadde lagmannsrettens dom slik domsslutning:

”4. A, født 00.00.1982 frifinnes for overtredelse av straffeloven § 174 første ledd.

5. **A dømmes for overtredelse av straffeloven § 176 første ledd første straffalternativ til en straff av fengsel i 120 dager som en særskilt dom i forhold til forelegg av 15. april 2003. Til fradrag i straffen går 3 dager for utholdt varetekt.”**

- (7) Saksforholdet og domfeltes personlige forhold fremgår av tingrettens og lagmannsrettens dommer og bemerkningene i det følgende. Jeg nevner at A er bøtelagt i 2003, slik det fremgår av punkt 2 i lagmannsrettens domsslutning, for en overtredelse av legemiddeloven.
- (8) A har anket straffutmålingen til Høyesterett.
- (9) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (10) Om saksforholdet nevner jeg innledningsvis at As to medtiltalte – B og C – først hadde fotokopiert opp falske 50-kronesedler. Noen av dem ble gitt til A, men disse ble destruert etter at A ble fortalt at de var falske. Deretter ble det laget ca. tredve 100-kronesedler. Til dette formålet ble blant annet benyttet en seddel som A lånte bort.
- (11) Ettergjøringen skjedde på en medtiltalts bopel i løpet av noen timer 24. januar 2003, der alle tre var til stede. Senere samme kveld dro A sammen med en av de andre til X sentrum. Det videre hendelsesforløp er beskrevet slik i lagmannsrettens dom:

”Omkring kl 2300 på kvelden dro C og A til X sentrum blant annet for at C skulle veksle falske 100-sedler i ekte. B ble værende i leiligheten. A var klar over at B og C hadde kopiert opp en rekke falske 100-sedler, og at C også hadde brukt i alle fall en av disse tidligere på Prix. A hadde også selv lånt bort en seddel som han visste var blitt kopiert. De dro sammen inn til X. På et gatekjøkken forsøkte C å veksle inn penger, men det viste seg at betjeningen ikke hadde vekslpengen. C var akkurat da alene. Senere skaffet de seg i fellesskap skyss med bil av en bekjent. De kjørte innom Statoilstasjonen i X der C vekslet inn 5 falske 100-sedler i en 500-seddel. De kjørte også til Esso/X, der C vekslet inn ytterligere 4 falske 100-sedler i 2 200-sedler, før de kjørte til hybelleiligheten. Senere ble det til politiet innlevert flere falske 100-sedler som stammet fra samme forfalskning fra Jysk og Kinokiosken i X. Det er imidlertid usikkert hvordan disse sedlene havnet på disse stedene. A var klar over at vekslet inn de falske pengesedlene denne kvelden. A var også vel kjent med at C skulle veksle inn falske sedler da de dro ut.

På bakgrunn av foto tatt av C i Statoilstasjonen og opplysninger fra gatekjøkkenet, ble han besluttet pågrepet. Ved pågrepelse i hybelleiligheten lørdag 25. januar 2003 hadde C i sin lommebok 10 falske 100-sedler og en ekte 100-seddel som var brukt som mal. På og under stuebordet i leiligheten ble det funnet ca 18 gram hasjisj, og et prøvetrykk av en 100-seddel. Det ble samtidig funnet 6 falske 100-sedler i en bukselomme tilhørende B.”

- (12) A er således domfelt for medvirkning til å utgi ni falske 100-kronesedler.
- (13) Strafferammen er 10 års fengsel, jf. første straffalternativ i straffeloven § 176 første ledd. Overtredelser av § 174, der det er fastsatt en minimumsstraff, straffes med mellom tre og 15 års fengsel.
- (14) I Straffelovkommisjonens utredning – NOU 2002: 4 Ny straffelov – er det fremhevet at strafferammene i §§ 174 og 176 kan forklares med tidligere tiders samfunnsforhold og behovet for å etablere tillit til pengeøkonomien i dens tidlige utviklingsfase. Etter Straffelovkommisjonens syn bør strafferammene nå ligge mer på linje med andre former for vinningskriminalitet. For det forhold A er domfelt for, foreslås det en strafferamme på bot eller fengsel i to år.

- (15) Som bemerket på side 379 i utredningen, ligger straffutmålingen i rettspraksis i det nedre sjiktet av strafferammen, og ved overtredelser av § 174 er det i stor grad anvendt delvis betingede fengselsstraffer. For § 176 er det imidlertid liten direkte veiledning i praksis. Jeg nevner at straffen i Rt. 1992 side 172 ble satt til 120 dagers fengsel, hvorav 20 dager ubetinget, for et forhold som har likhetstrekk med As forgåelse. Forholdet var imidlertid kun påtalt som bedrageri. Som et skjerpende moment ble det sett hen til at bedrageriet hadde skjedd ved bruk av ettergjorte pengesedler. I den saken dreide det seg om et beløp på 5 000 kroner.
- (16) Lagmannsretten fastsatte straffen for A til ubetinget fengsel i 120 dager. Etter mitt skjønn er dette en for streng reaksjon.
- (17) Riktignok foreligger det, både for ettergjøring og for bruk, tungtveiende allmennpreventive hensyn. Pengefalsk er et voksende problem, idet avansert farvekopierings- og PC-utstyr også kan lette fremstillingen av falske sedler. Samtidig er det slik at giro- og kortbaserte betalingstransaksjoner i stigende grad dominerer, målt etter verdi, og misbruk av slike betalingsinstrumenter kan lett få et større økonomisk omfang enn pengefalsktilfellene.
- (18) Jeg er kommet til at fengselsstraffen i dette tilfellet bør kunne gjøres betinget i sin helhet. Når jeg har kommet til dette, har jeg lagt vekt på at A har hatt en relativt beskjeden medvirkerrolle. Videre dreier det seg om et lite beløp, ni 100-kronesedler, og det er heller ikke påvist noe profittmotiv for As del. Jeg nevner for ordens skyld at strafferammen er for høy til at det kan være aktuelt med samfunnsstraff, jf. straffeloven § 28 a.
- (19) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrdelsen av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52–54.

(20)	Dommer Skoghøy:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(21)	Dommer Tjomsland:	Likeså.
(22)	Dommer Coward:	Likeså.
(23)	Dommer Lund:	Likeså.

(24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrdelsen av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52–54.